

Oppimisen tuki ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen toimeenpanon tuki
OPH 11.2.2025

Sari Valjakka

Vaikuttamistoiminnan asiantuntija

Anna-Reeta Korhonen

kokemusasiantuntija,
sairaanhoitaja

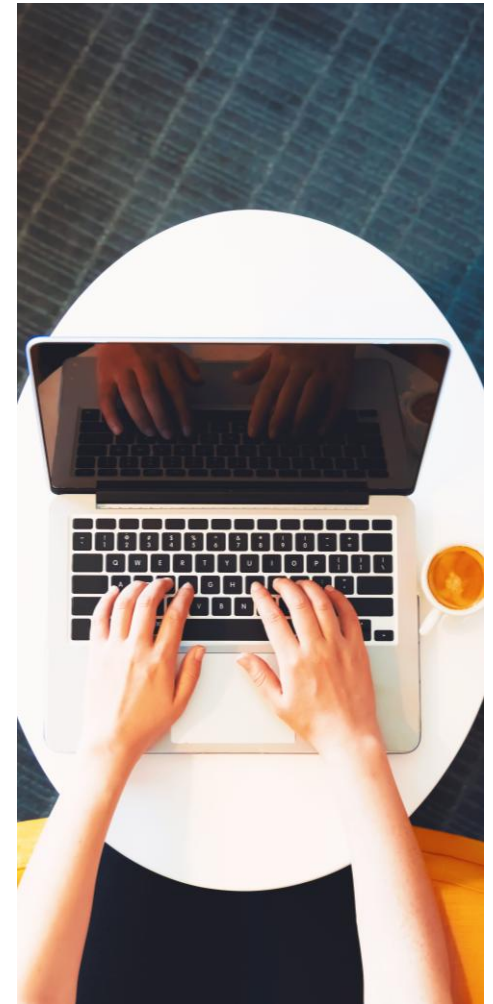
Autismikirjo

- Autismi on synnynnäinen ja koko elämän mittainen tila, joka ilmenee hyvin yksilöllisesti ja sen aiheuttamat toimintarajoitteet ovat yksilöllisiä ja vaihtelevia.
- Jotkut pystyvät elämään hyvin itsenäisesti, toiset taas voivat tarvita vahvaa tukea läpi elämänsä. Noin 30 %:lla on kehitysvamma.
- Diagnosointi voi usein viivästyä. Samalla ihmisellä voi olla useita neurokirjon diagnooseja.
- Esiintyvyys 1-1,2 %:lla. Suomessa noin 55 000-65 000 henkilöä.

Tukea ja tietoa tarvitaan jo hakuprosessin aikana

- Tutustumistilaisuudet hyviä – huomioi myös tukea tarvitsevat oppilaat!
- Pääsykokeissa vammaisella nuorella on oikeus kohtuullisiin mukautuksiin → tarvitaan selkeää ohjeistusta.
<https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/se/-/kohtuulliset-mukautukset-vammaisten-oikeus-paasykokeissa>
- Autismikirjon nuorella voi olla tarve esim. lisääjälle pääsykokeissa tai tarve tehdä koe rauhallisessa tilassa.
- SORA-säädökset koetaan tulkinnanvaraisiksi ja prosessit epäselviksi → keskeistä yksilöllisen toimintakyvyn arviointi suhteessa työtehtäviin ja opintojen vaatimukseen, autismiosaaminen korostuu.
- Toimintakykyä pitää ensi sijaisesti tukea kohtuullisilla mukautuksilla ja muilla tukitoimilla. Opiskelu-oikeuden epäämisen tulee olla vasta viime sijainen keino.

Tuki opiskelujen aikana

- Riittävä yksilöllinen tuki sekä oppimiseen että opiskeluun. Huomiota myös oppituntien ulkopuolisiin tilanteisiin kuten välitunneille, ruokailuihin, sosiaalisiin suhteisiin jne. Neuromoninaisuuden hyväksyvän ilmapiirin luominen.
- Strukturointi ja ennakointi koskien aikaa, tiloja, tehtäviä, opinnoissa etenemistä jne. Mitä teen, missä, milloin, kuinka kauan, mitä seuraavaksi?
- Kohtuulliset mukautukset ja opetusjärjestelyt (esim. lyhyempi opiskelupäivä, rauhallinen tila tehtävien tekemiseen ja kokeisiin, osittainen etäopetus)
<https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/vammaisten-henkiloiden-oikeudet>
- Rinnalla kulkijat tärkeitä: Säännölliset tapaamiset esim. opinto-ohjaaja, erityisopettaja. Riittävät resurssit.
- Opetushenkilöstön autismi- ja neurokirjon osaamisen lisääminen.
- Moniammatillinen yhteistyö mm. tuen tarpeen arvioinnissa ja tukitoimien suunnittelussa.

Tuki opiskelujen aikana

- Yhteistyö vammaispalvelujen kanssa. Vammaispalvelulakia tulkitaan usein niin, että autismikirjon nuoret eivät saa opiskeluun tarvitsemiaan vammaispalveluja.
- Oppilaitosten tilat voivat olla aistiesteellisiä → aistiesteettömyyden parantaminen. Aistiesteettömyys tärkeää huomioida jo suunnitteluvaiheessa. (ks. esim. Turun kaupungin esteettömyysohjeistus).
- Tarve rauhallisille tiloille kokeita, opiskelua ja ruokailua varten.
- Pienemmät ryhmät.
- Tarve vertaistuelle.

Työllistyminen ja työelämä

- Työnhakuun ja työllistymiseen tarvittaisiin enemmän tukea.
- Työantajat tarvitsisivat lisää tietoa kohtuullisista mukautuksista ja työolosuhteiden järjestelytuesta.

Onko teidän työpaikallanne kokeiltu jo näitä mukautuksia?

Työaikajärjestelyt

- selkeästi sovitut työajat
- mahdollisuus osa-aikatyöhön
- mahdollisuus etätyöhön
- työn jaksotus, työvuorojärjestelyt
- työtehtävien jaksottaminen ja riittävä tauotus.

Työn organisointi

- työtehtävien tekemiseen selkeät (esim. kirjalliset tai kuvitetut) ohjeet
- tehtävien pilkkominen
- työtehtävien muutosten ennakointi
- työmäärä tai -tahti
- avun ja tuen saaminen työhön (ml. mahdollisuus tukihenkilöön).

Työympäristö

- siirrettävät väliseinät tai oma huone
- työtilojen selkeys (riisuttu ylimääräisistä ärsykkeistä, rauhallinen äänimaailma, siisteys)
- työpiste ja kalusteet (ergonomia, säädettävä valaistus)
- työ- ja apuvälineet (esim. mahdollisuus käyttää vastamelukuulokkeita)
- tuki työyhteisön kanssa kommunikointiin.

Työrauha ja työpaikan ilmapiiri

- esimiesten ja muiden työntekijöiden asenteet
- mahdollisuus keskittyä yhteen asiaan kerralla
- palaute työstä ja kiitokset, kun siihen on aihetta
- rentoutumismenetelmien käyttö työpäivän aikana
- musiikin kuuntelu kuulokkeilla
- mahdollisuus jäädä pois esim. kahvitauolta tai työyhteisön juhlista.

<https://autismiliitto.fi/materiaalia/aineistot/autismikirjo-ja-tyo/>

Koulupolku (Anna-Reeta Korhonen)

- Ammattikoulu 8/2009
 - Valmistuin lähihoitajaksi 6/2012
- Asperger diagnoosi 6/2014
- Insinöörikouluun 8/2015.
 - Insinöörikoulu jäi kesken.
- Takaisin työelämään lähihoitajaksi.
 - Vakituinen työpaikka kotihoidossa.
- Sairaanhoidajakoulu 1/2021
- Valmistuminen 10/2023
 - Vakituinen työpaikka erikoissairanhoidossa 9/2024

Tuki opinnoissa peruskoulun jälkeen

- Lähihoitajaopinnoissa en saanut tukea.
 - Ei ollut vielä diagnoosia, vaikka itse asian jo tiesin.
 - Haasteet näkyivät etenkin harjoitteluissa:
 - Teoriatiedon taso oli todella hyvä.
 - Sosiaalisissa tilanteissa oli haasteita.
- Insinööriopinnoissa en saanut tukea vaikka sitä tarvitsin ja yritin saada.
 - Sanottiin että pitää pärjätä kun on kerran pääsykokeista läpi päässyt.
 - Koulu jäi kesken.

Tuki opinnoissa peruskoulun jälkeen

Sairaanhoitajaopinnoissa sain tukea, ja opinnot etenivät niin, että valmistuin kolmessa vuodessa.

Toimivia tukitoimia:

- Tauot tenteissä.
- Mahdollisuus suullisen tentin tekemiseen.
- Vapautus kielellisistä aineista.
- Opinnäytetyön tekeminen yksin.
- Säännölliset tapaamiset ja palaverit opinto-ohjaajan kanssa:
 - Auttoi tekemään HOPSia ja pysymään siinä.
 - Auttoi strukturoimaan opintojen järjestystä ja teki sitä konkreettiseksi.

Haasteita:

- Yritin hakea nepsy-valmentajaa, mutta sitä ei myönnetty. Vedottiin että pitää pärjätä kun on kerran sotealalle mennyt opiskelemaan.
- Tuttu nepsy-opiskelijoiden asioihin erikoistunut opettaja auttoi.
- Oppituntien ulkopuolisissa tilanteissa halu olla yksin ja tasata kuormitusta.
- Miinuksena se, ettei syntynyt kaverisuhteita ja olin yksinäinen.

Stipendi

Sairaanhoidaja Anna-Reetta Korhonen

on saanut Tehy ry:n myöntämän sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattiin valmistuvalle tarkoitetun stipendin. Tämä on tunnustus esimerkillisestä toiminnasta ja opintojen aikana osoitetusta kiinnostuksesta ammatillisiin ja työelämän asioihin.

Valinnassa huomioidaan jokin seuraavista kriteereistä:

- Hyvä opintomenestys tai muu erityinen kunnostautuminen opinnoissa
- Aktiivisuus kouludemokratian ja yhteisöllisyyden edistämiseksi
- Opiskelemaansa alaa arvostava ja ammatistaan ylpeä
- Osallistuminen kansainväliseen ja humanitäärisen toimintaan

Tehy ry:n myöntämä tunnustus on 100 euroa.

Stipendin perustelut:

- **Anna-Reeta on opinnoissaan ollut aktiivinen, motivoitunut ja kiinnostunut ja määrätietoisesti edennyt opetussuunnitelmansa mukaisesti.**
- **Anna-Reetan osaaminen on opintojen aikana kehittynyt laaja-alaisesti, koska hän on prosessoinut omia kehittämiskohteita, itsensä kehittämistä erinomaisesti ja toiminut niiden mukaisesti. Anna-Reetalla on erinomaiset vuorovaikutus- ja tiimityötaidot, joita hän on hyödyntänyt mm. taitopajoissa.**
- **Anna-Reeta on työllistynyt jo opintojen aikana sairaanhoitajan sijaisuuteen.**

SORA

- Mielestäni SORA ei ole reilu eikä oikeudenmukainen.
- Koen, että nykyinen SORA-laki on epäreilu:
 - Laki jättää paljon tulkinnanvaraa ja on täysin siitä kiinni millainen ihminen lakia lukee ja miten.
 - Katsoo pelkkää diagnoosia, ei IHMISTÄ kokonaisuutena
 - Tulkinnanvaraisuuden takia vaarana on, että ihminen katsotaan epäkelvoksi pelkän diagnoosin perusteella.
- Autismiosaaminen pitäisi olla keskiössä, samoin yksilöllisen toimintakyvyn arviointi.
- Uskon, että tällä hetkellä SORA sulkee pois sotealalta ihmisiä jotka oikeasti olisivat todella hyviä ja tarpeellisia sotealalla.

Vahvuuksia työssä

- Potilaat:
 - Kahden kesken pärjään hyvin.
- Opiskelijat:
 - Rakastan ohjata opiskelijoita.
 - Opiskelijat pitävät siitä, kun kerron asiat tarkasti.
- Pidän vastuusta:
 - Vastuuhoitajavuorot
 - Opiskelijat
 - Elvytysvastaava
- Perusteellisuus
- Tunnollisuus ja tarkkuus
- Halu oppia uutta.
- Hyvä itsetuntemus.
- Mielenkiinnonkohteet.
- Oikeudenmukaisuus:
 - En arvota potilaita.

Haasteita työssä

- Isot lääkärierrot.
- Pysyä mukana sosiaalisessa menossa.
- Lyhyt työmuisti.
- Sosiaalisuus työkavereiden kanssa:
 - Töksäyttely.
 - Vuorovaikutustilanteiden rytmi.
 - Vastuunjako.
 - Innostuminen
- Aistikuormitus.

**Koulutus
& Toiminta**
AUTISMILIITTO

Suosittuja tilauskoulutuksia:

- Perustietoa autismista
- Autismikirjon ihmisen kohtaaminen
- Mitä huomioida autismikirjon ihmisen kanssa toimiessa
- HAASTE-toimintamallikoulutus

Uusia koulutuksia mm.:

- Mitä on äärimmäinen vaatimusten välttely?
- Arjen toimintamallit käytännössä
- Autismiesteettömyys

Koulutusten lisäksi tarjoamme konsultaatiota ja case-työskentelyä, esimerkiksi vaativiin ohjaustilanteisiin.

AUTISMILIITTO

Kiitos!

[Autismiliitto www.autismiliitto.fi](http://www.autismiliitto.fi)

Koulutukset

<https://autismiliitto.fi/toiminta/koulutukset-ja-tapahtumat/tilauskoulutukset/>

Etsitkö kokemusasiantuntijaa? <https://autismiliitto.fi/toiminta/kokemusasiantuntija/etsitko-kokemusasiantuntijaa/>

Tietoa autismikirjon nuorten siitymävaiheisiin
www.askelaikuisuuteen.fi

Autismikirjo nuoruusiässä

<https://autismiliitto.fi/materiaalia/aineistot/autismikirjo-nuoruusiassa/>

Moninaisuutta tukemassa. Työkaluja nepsy-ystävällisen kouluympäristön kehittämiseen

<https://www.valteri.fi/tuote/moninaisuutta-tukemassa-tyokaluja-nepsy-ystavallisen-kouluympariston-kehittamiseen/>